

การพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของ

แรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

Development of innovative media for health protection and health promotion of agricultural workers under the concept of BCG economy

นิร์มล บางพระ. หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ธนพล สมพลกรัง. หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

Niramon Bangphra. Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Dhonburi Rajabhat University.

Tanapol Sompolkrang. Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences, Dhonburi Rajabhat University.

E-mail : niramon.b@dru.ac.th , tanapol.s@dru.ac.th

Received: 14 July 2025; Revised: 22 July 2025; Accepted: 25 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG 2) พัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG การวิจัยแบบ สหวิทยาการ ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า สื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG คือ รายการชื่อว่า สุขภาพดีดีกับเกษตร BCG มีทั้งหมด 6 ตอน ได้แก่ 1) แบบทดสอบ 2) สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย 3) มนุษย์กบ 4) กล้ามเนื้อร้องขอชีวิต 5) ปศุสัตว์ OK. และ 6) วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม อันได้แก่ เกษตรกรพืชไร่ เกษตรปศุสัตว์ และเกษตรกรประมง โดยทำการทดสอบเปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการรับชมสื่อ พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจที่มีต่อรายการสุขภาพดีดีกับเกษตร BCG ทั้ง 6 รายการ มีค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 หรือมีความรู้ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่อนวัตกรรม, การปกป้องสุขภาพ, การส่งเสริมสุขภาพ, แรงงานภาคเกษตร, เศรษฐกิจ BCG

ABSTRACT

The Research on the Development of Innovative Media for Health Protection and Health Promotion among Agricultural Workers under the BCG Economy Framework was conducted with the following objectives: 1.to develop innovative media for health protection of agricultural workers under the BCG economy framework, 2.to develop innovative media for health promotion of agricultural workers under the BCG economy framework, and 3.to examine the quality of the developed innovative media for both health protection and health promotion. A mixed-methods approach, incorporating both qualitative and quantitative research, was employed in Samut Prakan Province. The findings revealed that the innovative media for health protection and promotion of agricultural workers under the BCG economy framework was a program entitled “Sukkaparb Dee-Dee Kub Kaset BCG”, consisting of six episodes: (1) The Pre-test, (2) Disease-Free Animals, Safe People, (3) The Frogman, (4) Muscles Cry for Life, (5) Livestock OK, and (6) Vitamin B1: The Partner of Thai Fisheries. The quality assessment of the innovative media was conducted with three groups of participants—crop farmers, livestock farmers, and fishery farmers—using a pre- and post-test design. The results showed that the overall mean satisfaction score with the six episodes of “Sukkaparb Dee-Dee Kub Kaset BCG” was 4.63 (SD = 0.58), indicating the highest level of knowledge acquisition and satisfaction. **Keywords :** innovative media, health protection, health promotion, agricultural workers, BCG Economic

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงจังหวัดสมุทรปราการหลายคนอาจให้ความสำคัญกับเมืองที่ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองแห่งนิคมอุตสาหกรรม แต่ถึงอย่างไรก็ดีรายได้จากการเกษตรถือได้ว่าเป็นรายได้ที่สำคัญในการสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสมุทรปราการ ในปี 2560 พบว่า ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรมีมูลค่ากว่า 2,289 ล้านบาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้อย่างมาก (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ , 2565) จังหวัดสมุทรปราการจึงได้เห็นถึงความสำคัญของอาชีพเกษตรกรเป็นอย่างยิ่งและได้มีนโยบายที่รองรับด้านการเกษตรออกมาอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ 2565 (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ, 2565) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดว่า จังหวัดได้มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและมาตรฐาน ลดการใช้สารเคมียกระดับผลผลิตให้ได้มาตรฐานต่าง ๆ เช่น มาตรฐานชั้นปลอดภัย (Safety Level) มาตรฐานเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการปฏิบัติทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี (GAP) มาตรฐานเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ (ORGANIC) มาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีสำหรับกระบวนการผลิต ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะส่งผลเกี่ยวข้องกับสุขภาพของเกษตรกรและสืบต่อไปยังผู้บริโภคอีกทางหนึ่งด้วย โดยจากรายงานประจำปี 2563 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ (2564) ได้มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐาน ด้านอาชีวอนามัยและเวชกรรมสิ่งแวดล้อม (Occupational & Environmental Health Profile: OEHP) ด้านเกษตรกรรมพบว่า ข้อมูลการเจ็บป่วยด้วยโรคจากการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมพบข้อมูลรายงานการเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตจากสารเคมีทางการเกษตร

และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพของกลุ่มอาชีพเสี่ยงต่อการรับสัมผัสสารเคมีทางการเกษตรตามบริบทพื้นที่ทางการเกษตร ซึ่งความเจ็บป่วยของเกษตรกรที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแก้ไขได้ถ้าได้มีการดำเนินการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและมาตรฐาน เพราะหมายถึงว่า หากเกษตรกรยังเจ็บป่วยด้วยเรื่องของสารเคมีแล้วย่อมส่งผลไปยังสินค้าทางการเกษตรที่อาจจะมีการปะปนของสารเคมีที่จะส่งต่อไปยังผู้บริโภคได้อีกด้วย

งานวิจัยฉบับนี้ได้นำแนวคิดเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกสาขาของ BCG Model ในประเด็นที่ 7 และ 17 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการลดความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อในคน สัตว์ และพืช และประเด็นในการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมทั้งในเรื่องของการผลิตอาหารมีคุณภาพ ความปลอดภัยรวมถึง สุขภาพและการแพทย์ (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) ซึ่งจะนำไปผนวกรวมกับแนวคิดการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพให้กับแรงงานภาคเกษตร โดยแนวคิดการปกป้องสุขภาพ (Health Protection) และแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งทั้งแนวคิดเศรษฐกิจ BCG และแนวคิดการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพจะนำมาผนวกรวมและเป็นที่มาของการผลิตสื่อนวัตกรรมที่จะนำไปช่วยในการดูแลปกป้องและส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG
2. เพื่อพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. **แนวคิดการสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารในการส่งเสริมการเกษตร** การสร้างสื่อเพื่อการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเกี่ยวข้องกับการกำหนดสาร และวิธีการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร โดยการกำหนดสารประกอบด้วย 1.ความหมาย ปัจจัยและประเภทของสารในการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร 2.กลยุทธ์การสร้างสาร 3.วิธีการเสนอสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และ 4.ลักษณะของสารในด้านการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และประเด็นของวิธีการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นเป็นการกำหนดวิธีการสื่อสารและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม (อรสา ปานขาว และสินุช ครุฑเมือง แสนเสริม, 2558)

2. **แนวคิดด้านการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ** แนวทางการสื่อสารด้านแนวคิดการปกป้องสุขภาพ (Health Protection) ที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมซึ่งปกป้องหรือคุ้มครองบุคคลจากอันตรายและการบาดเจ็บ ซึ่งการบาดเจ็บนั้นอาจเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจ สามารถจัดการเพื่อปกป้องสุขภาพได้โดยการควบคุมด้านกฎหมาย ควบคุมด้านอาชีพหรือรายได้ ควบคุมโดยระเบียบข้อบังคับหรือนโยบาย และการควบคุมทางจริยธรรม เพื่อกระตุ้นให้บุคคลเกิดภาวะสุขภาพที่ดีและมีการป้องกันตนเองจากความเจ็บป่วย และแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) ซึ่งเป็นกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้บุคคลสามารถควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพที่ดีขึ้น (ภัทรา ชูริศ, 2560)

3.แนวคิดด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานเกษตรกรรม การประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาจจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยตามลักษณะของงาน เช่น ประสบอุบัติเหตุจากเครื่องจักรกลทางการเกษตร ป่วยด้วยสารพิษที่ใช้กำจัดศัตรูพืช หรือโรคจากสัตว์เลี้ยง ซึ่งเมื่อเกิดการระบอบขึ้นในหมู่เกษตรกรแล้วก็เสมือนเกิดขึ้นกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศด้วย ปัญหาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของเกษตรกรจึงเป็นปัญหาสำคัญที่หลายฝ่ายต้องร่วมกันป้องกันแก้ไข โดยปัญหาด้านอาชีวอนามัยและงานความปลอดภัยในงานเกษตรกรรมมีดังนี้ 1.ปัญหาการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร 2.ปัญหาจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานตามธรรมชาติ 3.ปัญหาด้านการยศาสตร์ และ 4.ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม (สุตาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์, 2565)

4.แนวคิดเศรษฐกิจ BCG มีความสำคัญต่อประเทศสูงทั้งในมิติด้านสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุม 4 สาขา คือ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน BCG สาขาเกษตรและอาหาร มีดังนี้ การมุ่งสู่การผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร จากการผลิตมากแต่ได้น้อยไปสู่การผลิตสินค้าที่เป็นพรีเมียมที่ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้สูง รวมถึงเพิ่มความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรและอาหาร โดยต้องปรับโครงสร้างการผลิตทั้งระบบ ยกระดับสินค้าเกษตรและอาหารสู่สินค้าปลอดภัย สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ มีระบบตรวจสอบย้อนกลับแบบเรียลไทม์ (Real-Time Traceability) และพัฒนามาตรฐานสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เกิดการกระจายรายได้ตลอดห่วงโซ่ และมุ่งสู่การส่งออกเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะ (กระทรวง อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562)

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยแบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการดำเนินแผนการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

แบบสัมภาษณ์ นำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ และสัมภาษณ์เกษตรกรในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อค้นหาข้อมูลด้านสถานการณ์ด้านการเกษตร ปัญหาด้านสุขภาพ และข้อมูลสื่อที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้ 1.1 เจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน 1.2 เจ้าหน้าที่ประมงจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน 1.3 เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน 1.4 เจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 2 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเป็นผู้ที่ทำงานด้านเกษตรจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี 1.5 เกษตรกรด้านพืชไร่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน 1.6 เกษตรกรด้านประมงจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน 1.7 เกษตรกรด้านปศุสัตว์จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 คน ซึ่งเกษตรกรเป็นผู้ที่ทำงานด้านเกษตร ไม่ต่ำกว่า 5 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การสัมภาษณ์ (Interview) อุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ มีดังนี้ การจดบันทึก โดยบันทึกประเด็นจากการตอบคำถามในการสัมภาษณ์ และการใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ภายหลัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในข้อ 1.1-1.7 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำมาออกแบบสร้างสรรค์และผลิตสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยผลิตสื่อทั้งหมด 6 ชิ้นงาน คือ สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตร 6 ชิ้นงาน หลังจากผลิตสื่อแล้วนำมาทำการทดสอบเพื่อวัดประสิทธิภาพความรู้ความเข้าใจ

ที่เกิดจากการเปิดรับนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มแรงงานภาคเกษตร จังหวัดสมุทรปราการแบบทดสอบสื่อก่อนและหลังการรับชมสื่อ (Pre-Test และ Post-Test) กลุ่มเกษตรกร จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 64 คน โดยแบ่งเป็น 1.เกษตรกรด้านพืชไร่ จำนวน 21 คน 2.เกษตรกรด้านประมง จำนวน 23 คน และ 3.เกษตรกรด้านปศุสัตว์ จำนวน 20 คน เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสื่อนวัตกรรม สำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรด้านพืชไร่เกษตรกรด้านประมง เกษตรกรด้านปศุสัตว์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling Method) สุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนดังนี้ การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยคัดเลือกจากทั้งหมด 6 อำเภอ กลุ่มตัวอย่างอำเภอละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยคำถามที่ใช้จะมีทั้งชนิด คำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ที่มีลักษณะในแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เมื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการตรวจสอบข้อมูลและลงรหัส และจึงนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมคำนวณสถิติสำเร็จรูป โดยใช้เคราะหสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

สามารถสรุปได้ 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG มี 3 ชิ้นงานโดยนำเสนอผ่านรายการ “สุขภาพดีกับเกษตร BCG” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรพืชไร่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “แบบทดสอบสุขภาพ” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการปกป้องสุขภาพที่เกิดจากการทำงาน ทั้งเหตุและปัจจัยในการเกิดความเจ็บป่วย ความปลอดภัยในการทำงาน เรื่องฝุ่นละออง การยกของหนัก การอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่มีความเสี่ยง และอันตรายอื่น ๆ เนื้อหาของข้อมูลที่น่าสนใจผลิตสื่อมาจากคู่มือการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพและการป้องกัน อาชีพเกษตรกร (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) โดยนำเสนอถึงแบบทดสอบความเสี่ยงด้านสุขภาพของเกษตรกร โดยบอกเล่าถึงอาการของโรค การแปลผล และข้อเสนอแนะในการปกป้องสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงทางสุขภาพของเกษตรกร

1.2 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคประมงภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการปกป้องสุขภาพในส่วนของการป้องกันตนเองจากโรคของสัตว์ โดยเนื้อหาจากข้อมูลเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในแนวทางของ GAP (Good Agriculture Practices) (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567) ที่จะช่วยในการทำงานของเกษตรกรด้านปศุสัตว์สามารถจัดการด้านสุขภาพของสัตว์ เพราะถ้าหากสัตว์ไม่มีโรคเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ก็จะปลอดภัยไปด้วย

1.3 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคปศุสัตว์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “มนุษย์กบ” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการปกป้องสุขภาพในส่วนของการป้องกันตนเองจากการทำเกษตรด้านประมง ที่มุ่งเน้นในการเตรียมความพร้อมทั้งส่วนของตัวเกษตรกรเองและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และข้อมูลจากคู่มืออาชีพและความปลอดภัยในงานประมงทะเล สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) นำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อการปกป้องสุขภาพเกษตรกรด้านประมง

2. สื่อนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG มี 3 ชิ้นงานโดยนำเสนอผ่านรายการ “สุขภาพดีกับเกษตร BCG” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรพืชไร่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “กล่อมเนื้อร้องขอชีวิต” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพในส่วนของกล่อมเนื้อของเกษตรกรพืชไร่ และเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่ตอบโจทย์ของเกษตรแบบ BCG Model คือ ประเด็นการส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกรด้านอาชีวอนามัยจากการทำงาน โดยเน้นเนื้อหาในเรื่องของปัญหาเรื่อง ความเจ็บป่วยกล้ามเนื้อจากการทำงานด้านการเกษตร

2.2 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคประมงภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “ชาวปศุสัตว์ OK” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพในส่วนของการจัดการฟาร์ม โดยเนื้อหาจากข้อมูลเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในแนวทางของ GAP (Good Agriculture Practices) (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567) ในส่วนของการจัดการบุคลากรที่เป็นเกษตรกรและผู้ดูแลสัตว์ แนวทางการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานเกษตรกรรม (สุตาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์, 2565)

2.3 สื่อนวัตกรรมคลิปวิดีโอสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคปศุสัตว์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยมีชื่อตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย” โดยเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยถึงความต้องการสื่อในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพในส่วนของการดูแลสุขภาพของตนเองทั้งการดูแลสุขภาพกายและใจ โดยข้อมูลที่น่ามาผลิตสื่อมาจากคู่มืออาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานประมงทะเล สำหรับบุคลากรสาธารณสุขในประเด็นเกี่ยวกับโรคและภัยสุขภาพในแรงงานประมงทะเล (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

3. การตรวจสอบคุณภาพของสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

การทดสอบการทำแบบสอบถามก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) สำหรับการศึกษาถึงความเข้าใจที่มีต่อสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ซึ่งมีรายละเอียดของผลการวิจัยดังนี้

รายการสุขภาพดีกับ เกษตร BCG	ระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป			ระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป		
	$\bar{X}$	SD	ระดับความสำคัญ	$\bar{X}$	SD	ระดับความสำคัญ
1. ตอน “แบบทดสอบ”	2.93	0.91	ปานกลาง	4.40	0.5	มาก
2. ตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย”	2.99	0.78	ปานกลาง	4.61	0.56	มากที่สุด
3. ตอน “มนุษย์กบ”	2.97	1.63	ปานกลาง	4.56	0.71	มากที่สุด
4. ตอน “กล่อมเนื้อร้องขอชีวิต”	2.67	1.27	ปานกลาง	4.56	0.68	มากที่สุด
5. ตอน “ปศุสัตว์ O.K.”	3.17	1.01	ปานกลาง	4.75	0.43	มากที่สุด
6. ตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย”	3.23	1.39	ปานกลาง	4.62	0.72	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	2.99	1.16	ปานกลาง	4.58	0.6	มากที่สุด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) สื่อนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG.
รายการสุขภาพดีกับเกษตร BCG.

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) สื่อนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG. พบว่า รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG. ตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.39 รองลงมาคือ ตอน “ปศุสัตว์ O.K.” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป 3.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 และ ตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 ตามลำดับ โดยมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางทั้ง 3 รายการ และรายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG. ตอน “ปศุสัตว์ O.K.” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 รองลงมาคือ ตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป 4.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 และ ตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย” มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป 4.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 ตามลำดับ โดยมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุดทั้ง 3 รายการ และค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนการรับชม (Pre-Test) และแบบสอบถามหลังการรับชม (Post-Test) สื่อนวัตกรรมการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG. พบว่า รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG. ทั้ง 6 ตอน มีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจก่อนชมคลิป 2.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.16 หรือมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจหลังชมคลิป 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.6 หรือมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า 3 ตอนของรายการ อันได้แก่ 1.ตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย” 2.ตอน “ปศุสัตว์ O.K.” 3.ตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย” มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุดทั้ง 3 รายการ

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อรายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG	$\bar{X}$	SD	ระดับความสำคัญ
1.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน แบบทดสอบ	4.50	0.68	มากที่สุด
2.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย	4.66	0.572	มากที่สุด
3.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน มนุษย์กับ	4.62	0.61	มากที่สุด
4.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน กล้ามเนื้อร้องขอชีวิต	4.55	0.67	มากที่สุด
5.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน ปศุสัตว์ OK.	4.77	0.46	มากที่สุด
6.รายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ตอน วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย	4.70	0.51	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจที่มีต่อรายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG	4.63	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อรายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาเรื่องค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อรายการสุขภาพที่ดีกับเกษตรกร BCG ทั้ง 6 รายการ มีค่าเฉลี่ย 4.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 หรือมีความรู้ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1.การพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

1.1 เนื้อหาในการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรพืชไร่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “แบบทดสอบ” นำเสนอเรื่องราวของเกษตรกรในการทำแบบทดสอบให้กับตนเองเกี่ยวกับการปกป้องสุขภาพที่เกิดจากการทำงาน ประกอบไปด้วยสาเหตุของความเจ็บป่วยและข้อเสนอแนะวิธีการแก้ไขในความเจ็บป่วยทั้งหมด 10 ประเด็น และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับบุษยากร ตีระพุดิกุลชัย สัญชัย เรืองโรจน์ และ พนมเทียน ทองสิทธิ์ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยการเกษตรไร้สารเคมี เพื่อขยายผลผ่านกระบวนการสื่อสาร : กรณีศึกษาการขยายผลกับกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจการเกษตรไร้สารเคมีบ้านหินขาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการออกแบบสารและช่องทางการสื่อสารเรื่องการเกษตรไร้สารเคมีต้องมีการออกแบบสารที่มีเนื้อหาสาระ 3 ประเภท คือ 2.1 สารเพื่อสร้างทัศนคติที่ดี 2.2 สารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างทักษะ และ 2.3 สารเพื่อบ่งชี้ปัญหาด้านสุขภาพ กลยุทธ์สารเพื่อสร้างทัศนคติจะต้องใช้กลยุทธ์ แบบสองด้าน (Two-Sided Strategy) โดยมีทั้งเนื้อหา (content) ที่ระบุทั้งผลประโยชน์ที่จะได้รับ ควบคู่ไปกับการชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขและวิธีคิดวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องและสอดคล้องกับวิถีเกษตรไร้สารเคมี

1.2 เนื้อหาในการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรปศุสัตว์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “สัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย” นำเสนอการจัดการด้านสุขภาพของสัตว์เลี้ยงแบบ GAP. ที่ในประเด็นของสัตว์ปลอดโรค คนปลอดภัย โดยการป้องกันและควบคุมโรคของสัตว์ทั้งหมด 7 ประเด็น และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ความยาวรายการ 240 วินาที ซึ่งแนวทางการออกแบบนี้สอดคล้องกับอรสา ปานขาว และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2558) ในการนำเสนอสารในงานส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรวิธีที่ 1 คือ ทำการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของนวัตกรรมการเกษตรว่า มีข้อเท็จจริงหรือแนวคิดอะไรบ้าง แล้วนำมาเขียนให้ชัดเจนเป็นเนื้อหาของสาร หลังจากนั้นจึงจัดลำดับความคิดที่คิดว่า กลุ่มเป้าหมายจะเข้าใจได้ง่ายที่สุด ซึ่งในสื่อนี้เป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงของการป้องกันและควบคุมโรคของสัตว์ของเกษตรกรปศุสัตว์ที่ควรปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยของสัตว์เลี้ยงและตนเอง

1.3 เนื้อหาในการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรประมงภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “มนุษย์กบ” นำเสนอเรื่องการเตรียมความพร้อมของก่อนการทำงาน เพื่อการปกป้องสุขภาพจากอันตรายในการดำน้ำ เพื่อให้การทำงานให้เป็นไปอย่างปลอดภัยทั้งหมด 12 ประเด็น และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ความยาวรายการ 240 วินาที ซึ่งแนวทางการออกแบบนี้สอดคล้องกับอรสา ปานขาว และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2558) ในการนำเสนอสารในงานส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรวิธีที่ 2 คือ เมื่อได้วิเคราะห์นวัตกรรมการเกษตรที่จะไปทำการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายแล้วก็ควรพิจารณาว่าสารนั้นควรจะเสนอด้านเดียวหรือสองด้าน โดยในสื่อตอนนี้นำเสนอเนื้อหาข่าวสารทั้ง 2 รูปแบบ คือ การเสนอข่าวสารด้านเดียวที่จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายมีใจโอนเอียงทางด้านใดด้านหนึ่งอยู่แล้ว ไม่มีข้อโต้แย้ง มีความคุ้นเคยกับผู้ส่งสาร และผู้ส่งสารมีความตั้งใจที่จะจงใจโดยตรงและการเสนอข่าวสองด้านที่จะได้ผลดีเมื่อกลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกชักชวน เมื่อความเห็นเดิมของผู้รับสารไม่เห็นด้วยกับผู้ส่งสาร เมื่อกลุ่มเป้าหมายมีข้อโต้แย้งกับข่าวสารนั้นอยู่แล้ว ซึ่งในสื่อนี้มาจากการสัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องของการดำน้ำพื้นฐานบ้างแล้ว แต่อาจจะยังไม่มี ความชัดเจนในข้อมูลหรือหลงลืมจึงไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในขณะการทำงาน

2.การพัฒนาสื่อนวัตกรรมสำหรับการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

2.1 เนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรพืชไร่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “กล่อมเนื้อร้องของชีวิต” นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของการทำงานของอาชีพเกษตรกรพืชไร่ที่การทำงานนั้นเหมือนการออกกำลังกายอยู่ตลอดเวลา แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ จึงนำเสนอท่าทางการบริหารร่างกายเพื่อการดูแลตนเอง จำนวน 5 ท่าที่เหมาะสมกับเกษตรกรพืชไร่ และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม รวมความยาวรายการ 240 วินาที ซึ่งแนวทางการออกแบบนี้สอดคล้องกับ อรสา ปานขาว และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2558) ในการนำเสนอสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรวิธีที่ 1 คือ ทำการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของนวัตกรรมการเกษตรว่า มีข้อเท็จจริงหรือแนวคิดอะไรบ้างแล้วนำมาเขียนให้ชัดเจนเป็นเนื้อหาของสาร หลังจากนั้นจึงจัดลำดับความคิดที่คิดว่า กลุ่มเป้าหมายจะเข้าใจได้ง่ายที่สุด โดยคำนึงถึงพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายอย่างรอบคอบ การจัดลำดับสารนั้นจากสื่อนี้ถือว่าเป็นรูปแบบของการจัดลำดับสารแบบเป็นขั้น ๆ ตามสิ่งที่ต้องทำ ซึ่งในสื่อนี้ได้อธิบายถึงวิธีการบริหารร่างกายเพื่อการบริหารกล้ามเนื้อของเกษตรกรพืชไร่ ทั้ง 5 ท่าทาง และมีภาพประกอบพร้อมคำอธิบายในการบริหารกล้ามเนื้ออย่างเป็นขั้นตอน

2.2 เนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรปศุสัตว์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “ชาวปศุสัตว์ OK” นำเสนอเกี่ยวกับจัดการฟาร์ม ตามแนวทางของ GAP และแนวทางเศรษฐกิจ BCG ในส่วนของการจัดการเกษตรกรและผู้ดูแลสัตว์ ทั้ง 6 แนวทาง และขอแนะนำให้เกษตรกรปศุสัตว์ให้ความสนใจในการทำปศุสัตว์อินทรีย์ และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ความยาวรายการ 240 วินาที ซึ่งการทำเกษตรทางด้านปศุสัตว์ของจังหวัดสมุทรปราการมีลักษณะคล้ายกับการทำเกษตรในเมือง ซึ่งสอดคล้องกับ ทัพไท หนองสุวรรณ และคณะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง การเกษตรในเมืองกับ BCG Economic Model พบว่า การทำเกษตรในเมืองมีส่วนช่วยในการลดรอยเท้าระบบนิเวศจากกิจกรรมการบริโภคของมนุษย์ โดยการหมุนเวียนทรัพยากรและขยะของเสียของเมืองกลับมาใช้ใหม่ ในรูปแบบของวัสดุปลูกและปรับปรุงดิน การใช้พื้นที่อยู่อาศัยร่วมกับการผลิตทางการเกษตรทำให้การออกแบบระบบนิเวศเกษตรในเมืองจะต้องคำนึงถึงการตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย มีความเข้ากันกับภูมินิเวศและภูมิสังคม ของพื้นที่การเกษตรในเมืองมีศักยภาพในการทดแทนการบริโภคผักของเมือง ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการปรับตัวและบทบาทที่หลากหลายต่อการตอบสนองความต้องการของเมือง ดังนั้นการพัฒนาระบบนิเวศเกษตรเมืองควรสร้างความร่วมมือกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแนวทาง BCG Economic Model

2.3 เนื้อหาในการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรประมงภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตอน “วิตามินบี 1 คู่หูประมงไทย” นำเสนอเรื่องราวของอาการความเจ็บป่วยในการขาดวิตามินบี 1 ของเกษตรกรประมง และแนวทางในการปฏิบัติตนทั้ง 6 แนวทาง และแหล่งข้อมูลที่สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ความยาวรายการ 240 วินาที ซึ่งแนวทางการออกแบบนี้สอดคล้องกับ อรสา ปานขาว และสินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2558) ในการนำเสนอสารในงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรวิธีที่ 2 คือ เมื่อได้วิเคราะห์นวัตกรรมการเกษตรที่จะไปทำการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายแล้วก็ควรพิจารณาว่าสารนั้นควรจะเสนอด้านเดียวหรือสองด้าน เพื่อให้บรรลุผลของการสื่อสารตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ในทางการเกษตร วิธีการเสนอสารนั้นต้องใช้ความรอบคอบในแต่ละเรื่อง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการและเกษตรกรประมงสมุทรปราการที่ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรประมงส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพในเรื่องของการละเลยการรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการขาดวิตามินบี 1 ซึ่งในสื่อนี้นำเสนอทั้งเหตุ ปัจจัย อาการ ข้อเสียของการขาดวิตามินบี 1 และวิธีการดูแลส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกรประมง

3.การตรวจสอบคุณภาพของสื่อนวัตกรรมสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

ผลการวิจัยในประเด็นการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากการรับชมสื่อนวัตกรรมการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตร พบว่า ก่อนการรับชมสื่อนวัตกรรมการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเฉพาะสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพทั้ง 6 สื่อในระดับระดับปานกลาง แต่หลังจากการรับชมสื่อนวัตกรรมการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเฉพาะสำหรับการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพทั้ง 6 สื่อในระดับระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ เกษานุช จิตภา เริงมีศรีสุข ปริณุต ไชยนิษฐ์ ชนิดาภา กระแจะจันทร์ และ ฐานะมนตร์ กลิ่นจันทร์แดง (2563) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในการพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสีเขียวของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.623$) 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.560$) 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็น มหาวิทยาลัยสีเขียว ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย ปัจจัยด้านนโยบายสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล และปัจจัยด้านค่านิยม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ประเภทของสื่อ วัตถุประสงค์ของสื่อ และช่องทางการเข้าถึงสื่อ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย สู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิสู่ความเป็น มหาวิทยาลัยสีเขียว ได้สื่อนวัตกรรม 2 ประเภท คือ สื่อประเภทวิดีโอ (Video) และสื่อประเภท โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อนวัตกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และผลการทดลองใช้สื่อนวัตกรรมพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

สำหรับประเด็นของความพึงพอใจที่มีต่อสื่อนวัตกรรมการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของแรงงานภาคเกษตรในระดับมากที่สุด มีดังนี้ ความชัดเจนของภาพ ความเหมาะสมของภาพและขนาดของภาพประกอบต่าง ๆ ในคลิป ความเหมาะสมของเนื้อหาในการปกป้องสุขภาพที่นำเสนอ ภาพรวมด้านภาพของคลิปการปกป้องสุขภาพของแรงงานภาคเกษตร และคลิปนี้สามารถเป็นแหล่งความรู้ในการปกป้องสุขภาพของท่านได้ และมีความเข้าใจทั้งการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพจากการทำงานทางเกษตรเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรกร แคว้นคอนนิม (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ระดับปานกลางร้อยละ 65.1 พฤติกรรมการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยรวมอยู่ในระดับไม่ถูกต้อง ($\bar{X}=1.48$, $SD=0.22$) ภายหลังดำเนินการจัดกิจกรรมลดผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยหลังทดลองใช้รูปแบบและติดตามผลกลุ่มทดลองมีความรู้และพฤติกรรมป้องกันผลกระทบทางสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูงขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และพึงพอใจต่อรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในระดับมากที่สุด โดยควรส่งเสริมภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมเกษตรกรสร้างองค์ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพและความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการติดตามประสิทธิภาพของสื่อนวัตกรรมการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกรเมื่อผลิตสื่อและเผยแพร่แล้วช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อทดสอบประสิทธิภาพในการปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกร

1.2 ผลจากงานวิจัยฉบับนี้แสดงถึงช่องว่างในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่ยังขาดในส่วนของการปกป้องและการส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกรโดยตรง เพราะส่วนใหญ่หน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐทางการเกษตรมุ่งเน้นในเรื่องของการส่งเสริมในการประกอบอาชีพเพียงอย่างเดียว ซึ่งเกษตรกรนั้นยังมีความต้องการพื้นฐานด้านอื่น ๆ จากหน่วยงานของภาครัฐด้วย เพราะมีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในการให้บริการจากภาครัฐเป็นอย่างมาก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยกับกลุ่มเกษตรกรที่มีความสามารถในการอ่านและการเขียนไม่เท่ากันนั้น จึงควรออกแบบทดสอบที่ต้องใช้ภาษาให้เข้าใจได้ง่าย และในบางครั้งจำเป็นต้องมีผู้ช่วยอธิบายแบบรายบุคคลเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำแบบทดสอบได้สะดวกยิ่งขึ้น

2.2 สื่อด้านสุขภาพเฉพาะของอาชีพทางด้านเกษตรกรรมยังมีจำนวนน้อยจึงควรส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อของเกษตรกรเฉพาะด้าน เพราะมีความแตกต่างในรูปแบบของลักษณะงานในการประกอบอาชีพและความแตกต่างในส่วนของความเจ็บป่วยจากการทำงาน

2.3 ควรส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการทำงานกับเกษตรกรให้ความสนใจในการทำวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพของเกษตรกรซึ่งอาจจะส่งผลต่อเกษตรกรเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรได้ในแบบเชิงลึก ผสมกับความรู้ทางการเกษตรยิ่งจะส่งผลต่อการปกป้องสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข (2566). *คู่มือการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพและการป้องกัน อาชีพเกษตรกร*. กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 7-9.
- กระทรวงสาธารณสุข (2560). *คู่มืออาชีพอนามัยและความปลอดภัยในงานประมงทะเล สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (ฉบับ 2560)*. ศูนย์พัฒนาวิชาการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม จังหวัดระยอง สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 28-51.
- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562). *ข้อเสนอ BCG in Action: The New Sustainable Growth Engine โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. <https://www.nstda.or.th>. (มกราคม – เมษายน 2562), 13-18.
- ทัพไท หน่อสุวรรณ และคณะ (2564). การเกษตรในเมืองกับ BCG Economic Model. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*. 38(3), 100-116.

- บุษยากร ตีระพลดีกุลชัย สัญชัย เรืองโรจน์ และ พนมเทียน ทองสิทธิ์ (2560). *โครงการการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยการเกษตรไร้สารเคมี เพื่อขยายผลผ่านกระบวนการสื่อสาร:กรณีศึกษาการขยายผลกับกลุ่มเกษตรกรผู้สนใจการเกษตรไร้สารเคมีบ้านหินขาว อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดเพชรบูรณ์*. ชุดโครงการการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยด้วยเครื่องมือการสื่อสาร สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภัทรภร แคว้นคอนฉิม (2566). การพัฒนารูปแบบการป้องกันผลกระทบสุขภาพและความปลอดภัยของเกษตรกรจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(5), 828-835
- ภัทรา ชูริค (2560). *การสร้างเสริมสุขภาพ : แนวคิด ทฤษฎี และนวัตกรรม. Health Promotion : Concept, Theory & Innovation*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรีนไลฟ์ พรินติ้ง เฮาส์.
- สมพงษ์ เกษานุช, จิตภา เร่งมีศรีสุข, ปริณัฐ ไชยนิชัย, ชนิดาภา กระแจะจันทร์ และ ฐานะมนตร์ กลิ่นจันทร์แดง (2563). *การพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ในการพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565) ฉบับทบทวนประจำปีงบประมาณ 2565*. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2567). *การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในแนวทางของ (Good Agriculture Practices : GAP)*. https://www.opsmoac.go.th/yasothon-article_prov-files-431691791798.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ (2564). *รายงานประจำปี 2563. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ กระทรวงสาธารณสุข*.
- สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์ (2565). *เอกสารการสอนชุดวิชาการสาธารณสุขทั่วไป General Public Health หน่วยที่ 8-15*. พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อรสา ปานขาว และ สิ้นินุช ครุฑเมือง แสนเสริม (2558). *ประมวลสาระวิชา การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร หน่วยที่ 1-5*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.